

آیا جنگ آمریکا علیه ایران، به جنگ خاورمیانه تبدیل خواهد شد؟

بهرام رحمانی

bahram.rehmani@gmail.com

رویدادهای اخیر، از جمله قطع ناگهانی حملات آمریکا به ایران، حمله اوکراین به دریای خزر، سفر زلنسکی و نتان نیا هو به آمریکا و دیدار با ترامپ، حمله به کشتی توسط حوثی‌های یمن، حملات موشکی ایران به اردن، حمله سپاه پاسداران به سه کشتی در تنگه هرمز، حمله مشترک عربستان و آمریکا به نیروهای حشد شعبی در عراق، حمله حزب الله پهبادی لبنان به اسرائیل، خبر حمله آمریکا به پیرانشهر و... این اخبار و گزارشات، نشان می‌دهند که جنگ آمریکا علیه ایران، احتمالاً اکنون در حال تبدیل شدن به جنگ خاورمیانه است. اگر چنین جنگی روی دهد نشان‌دهنده تغییر جدی نقشه خاورمیانه است.

فرماندهی مرکزی آمریکا، سنتکام، می‌گوید که سپاه پاسداران اختیار تعیین مسیر عبور کشتی‌ها از تنگه هرمز را ندارد و کشتی‌های تجاری با پشتیبانی ارتش آمریکا هم‌چنان از این آبراه عبور می‌کنند. هم‌زمان، رسانه‌های ایران از کشته شدن پنج عضو سپاه در حملات مشترک آمریکا و عربستان به مواضع حشد شعبی در عراق خبر داده‌اند. شماری از مجروحان عراقی برای درمان به ایران منتقل شده‌اند. دونالد ترامپ، نیز پس از آن‌که ارتش آمریکا گفت چند موشک بالستیک ایران را رهگیری کرده، تهدید کرده است که ایران را «به شدت» هدف قرار خواهد داد.

حملات در خاورمیانه پس از چند روز آرامش از سر گرفته شد. آمریکا اعلام کرد موشک‌های ایران را رهگیری کرده و با هماهنگی سعودی، اهداف متعلق به «شبه‌نظامیان وابسته به ایران» در عراق را هدف قرار داده است.

تلویزیون دولتی ایران، امروز چهارشنبه هفتم مرداد گزارش داد آمریکا منطقه‌ای در شمال غرب ایران و نزدیک مرز عراق را بمباران کرده است. رسانه‌های کردی نیز به نقل از منابع محلی گزارش دادند جنگنده‌های آمریکایی چند موضع وابسته به سپاه پاسداران در مناطق مرزی میان «پیرانشهر» در خاک ایران و «حاجی عمران» در خاک عراق را هدف قرار داده‌اند.

به گفته این منابع، پایگاه‌های مرزی در سرچشمه، «مام جلال» و «سنگ سفیدان» با دست کم چهار موشک هدف قرار گرفتند. این منابع هم‌چنین اعلام کردند پهبادهای شناسایی آمریکایی طی دو روز گذشته به‌طور گسترده این مواضع را زیر نظر داشته‌اند.

سازمان حقوق بشر «هانا» نیز گزارش داد بر اساس اطلاعاتی که به دست آورده، چند پهباد ارتفاعات باليسان در منطقه خلیفان، در نزدیکی شهر اربیل در اقلیم کردستان عراق را هدف قرار داده‌اند.

بر اساس اطلاعات اولیه، این حمله از محور پیرانشهر انجام شده و تاکنون گزارشی درباره کشته یا زخمی شدن افراد منتشر نشده است. خبرگزاری «فارس» که به سپاه پاسداران نزدیک است، پیش‌تر به نقل از مسئول مدیریت بحران استان آذربایجان غربی گزارش داده بود یک «موشک دشمن» به منطقه‌ای خالی از سکنه در همان ناحیه اصابت کرده و این حمله خسارتی نداشته است.

فرماندهی مرکزی آمریکا پیش‌تر اعلام کرده بود موشک‌هایی را که ایران «در تلاش برای انجام حمله‌ای غافلگیرکننده علیه نیروهای آمریکایی مستقر در خاورمیانه» شلیک کرده بود، با موفقیت رهگیری کرده است. «سنتکام» محل این رهگیری را مشخص نکرد.

سپاه پاسداران ایران نیز روز چهارشنبه اعلام کرد سه نفتکش را که قصد عبور از تنگه هرمز داشتند، هدف قرار داده است. پیش‌تر نیز صداوسیما جمهوری اسلامی ایران نیز روز یک‌شنبه چهارم مرداد در گزارشی تصویری از توقف شش کشتی در تنگه هرمز در ۲۴ ساعت گذشته خبر داد. خبرنگار صداوسیما گفت «اخطارهای پیاپی نیروهای مسلح» شش کشتی را مجبور «به لنگر انداختن دوباره و پذیرش نظم دریایی» کرده است. در این گزارش، تاکید شد که سیاست و دستورالعمل جمهوری اسلامی ایران در قبال تردد در تنگه هرمز تغییری نکرده و تنگه هرمز همچنان بسته باقی می‌ماند.

در سوی دیگر نیز فرماندهی مرکزی ایالات متحده (سنتکام) روز شنبه، با تاکید بر این که «محاصره دریایی آمریکا علیه ایران با قدرت و به‌طور کامل برقرار است»، اعلام کرد که نیروهای آمریکایی تاکنون «مسیر ۱۲ کشتی تجاری را که قصد شکستن محاصره را داشتند تغییر داده، دو کشتی را غیرفعال کرده و وارد دو شناور دیگر شده‌اند».

در پایان این بیانیه، تاکید شده که نیروهای آمریکایی «متمرکز، مرگبار، آماده، و در هوشیاری کامل» هستند. خبرگزاری رویترز، روز شنبه در گزارشی با اشاره به این تحولات نوشت، اگرچه حملات سنتکام متوقف شده، دامنه‌های جنگ ایران در آخر هفته گسترش یافته است. بنا بر این گزارش، حوثی‌های یمن، که مورد حمایت ایران هستند، به تاسیسات نفتی عربستان سعودی در امتداد ساحل دریای سرخ حمله کرده‌اند و درگیری‌های روز شنبه میان حوثی‌های متحد ایران و عربستان سعودی نشان می‌دهد این جنگ - که تاکنون موجب اختلال در انتقال انرژی از طریق تنگه هرمز شده است - می‌تواند دومین مسیر مهم کشتیرانی جهان را نیز تحت تأثیر قرار دهد و جنگ داخلی یمن را دوباره شعله‌ور کند. حوثی‌های طرفداران ایران، ادعا می‌کنند روز شنبه مراکز متعلق به شرکت دولتی نفت عربستان سعودی (آرامکو) را در شهرهای جازان و ینبع هدف قرار داده است.

علاءالدین بروجردی، عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس، در این زمینه در گفت‌وگو با خبرنگار دفاع‌پرس گفت، تنگه باب‌المندب به‌عنوان یک اقدام تقابلی در مقابل عربستان سعودی در اختیار یمنی‌هاست و آن‌ها این تنگه را تحت کنترل دارند. او افزود یمنی‌ها در تحولات خلیج فارس نقش‌آفرینی می‌کنند.

روز چهارشنبه هفتم مرداد انفجارهایی در بندر دمیاط، یکی از مراکز بارگیری گاز طبیعی در سواحل مدیترانه‌ای مصر، رخ داد. گزارش‌ها حاکی است یک شناور ذخیره‌سازی و تبدیل گاز طبیعی مایع متعلق به ایالات متحده هدف حمله پهپادی قرار گرفته است. خبرگزاری رویترز به نقل از شرکت بریتانیایی امنیت دریایی «آمبری» گزارش داد که این شناور آمریکایی در بندر دمیاط هدف حمله یک پهپاد قرار گرفت؛ رخدادی که به گفته این شرکت می‌تواند نشانه‌ای از گسترش دامنه درگیری‌های خاورمیانه باشد. سه منبع تجاری آگاه نیز به رویترز گفتند که پهپاد به شناور ذخیره‌سازی اصابت کرده و باعث آتش‌سوزی شده است. به گفته این منابع، آتش سپس به یک شناور دیگر نیز سرایت کرد.

شرکت آمبری اعلام کرد که تمامی خدمه تخلیه شده‌اند و آتش‌سوزی تحت کنترل قرار گرفته است. تاکنون هیچ گروه یا کشوری مسئولیت این حمله را بر عهده نگرفته است.

وزارت نفت مصر نیز با انتشار بیانیه‌ای تایید کرد که آتش‌سوزی در شناورهای ذخیره‌سازی و تبدیل گاز طبیعی مایع به گاز طبیعی در بندر دمیاط رخ داده است، اما درباره علت وقوع این حادثه توضیحی ارائه نکرد.

این رویداد در حالی رخ می‌دهد که تنش‌ها در منطقه پس از حمله موشکی جمهوری اسلامی به نیروهای آمریکایی در اردن افزایش یافته است.

ارتش اسرائیل اعلام کرد که «سازمان تروریستی حزب‌الله» یک پهپاد انتحاری را به سوی یک وسیله مهندسی نیروهای ارتش در منطقه رشته‌کوه علی طاهر پرتاب کرده است.

این حادثه بامداد امروز چهارشنبه، هفتم مردادماه رخ داده، اما آسیبی به نیروهای ارتش اسرائیل وارد نکرده است. ارتش اسرائیل این اقدام را «نقض آشکار توافق آتش‌بس در لبنان» از سوی حزب‌الله توصیف کرده است.

ارتش اسرائیل تاکید کرده که با تداوم حضور نیروهایش در منطقه، به «تروریست‌ها» اجازه نخواهند داد تا طرح‌های تروریستی را برنامه‌ریزی یا اجرا کنند.

به گفته خبرنگار فاکس نیوز، رئیس جمهوری آمریکا حمله رژیم ایران را «حمله‌ای غافلگیرکننده» توصیف کرد و تاکید کرد که ایالات متحده به آن پاسخ خواهد داد. ترامپ گفت نیروهای آمریکایی تنها چند دقیقه فرصت داشتند تا موشک‌های بالستیک شلیک‌شده از سوی جمهوری اسلامی را رهگیری و منهدم کنند. او افزود فیلم عملیات رهگیری را مشاهده کرده و نیروهای آمریکایی مسئول دفاع از آن منطقه بوده‌اند. ترامپ گفت این عملیات به صورت لحظه‌ای انجام می‌شد، و هم‌زمان با اعلام مختصات اهداف، سامانه‌های دفاعی اطمینان حاصل می‌کردند که هیچ‌یک از موشک‌های جمهوری اسلامی از سد دفاعی عبور نکنند.

ترامپ همچنین درباره حملات هوایی دیشب آمریکا و عربستان سعودی علیه شبه‌نظامیان شیعه عراقی تحت حمایت جمهوری اسلامی گفت این عملیات با هماهنگی دولت عراق انجام شد.

او گروه‌های تحت حمایت جمهوری اسلامی را «غده‌ای سرطانی برای جهان» توصیف کرد و افزود دولت آمریکا در حال بررسی اقدامات و هشدارهای بیش‌تر علیه نیروهای نیابتی جمهوری اسلامی و ارتباط آن‌ها با حکومت ایران است.

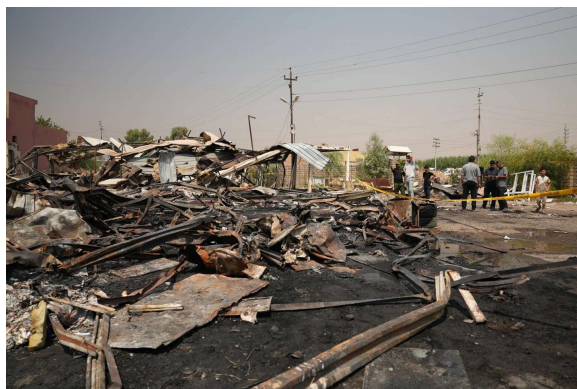
ترامپ در بخش دیگری از این گفت‌وگو، دیدار روز گذشته خود با بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر اسرائیل، را «بسیار خوب» توصیف کرد و گفت اکنون درک بهتری از شرایط موجود دارد.

ترامپ در پاسخ به پرسشی درباره احتمال ادامه مذاکرات با جمهوری اسلامی نیز گفت: «اجازه می‌دهیم آن‌ها به صحبت‌هایشان ادامه دهند.» خبرنگار فاکس نیوز یادآور شد که پرزیدنت ترامپ پیش‌تر نیز گفته بود از این موضوع شگفت‌زده شده که جمهوری اسلامی کشورهایی را هدف حمله قرار داده است که نقشی در درگیری نداشتند.

به گفته این خبرنگار، حملات جمهوری اسلامی به کشورهای حوزه خلیج فارس به شکل‌گیری یک ائتلاف غیررسمی علیه رژیم ایران انجامیده است؛ ائتلافی که اکنون نیروهای نیابتی جمهوری اسلامی در منطقه و حتی اهدافی در داخل ایران را هدف قرار می‌دهد.

او افزود مشارکت علنی عربستان سعودی در حملات دیشب علیه شبه‌نظامیان مورد حمایت جمهوری اسلامی در عراق، در کنار همکاری محدود دیگر کشورهای حوزه خلیج فارس، نمونه‌ای از این همگرایی منطقه‌ای است.

خبرنگار فاکس نیوز، همچنین گفت در حالی که گفت‌وگوهای غیرعلنی میان آمریکا و رژیم هم‌چنان ادامه دارد، پرزیدنت ترامپ تاکید کرده است که ایالات متحده به حمله غافلگیرکننده دیشب علیه نیروهای آمریکایی در اردن پاسخ خواهد داد

یکی از پایگاه‌های ویران شده حشد الشعبی در موصول عراق در بمباران مشترک آمریکا و عربستان

ایالات متحده و عربستان سعودی امروز چهارشنبه ۲۹ ژوئیه ۲۰۲۶، در اقدامی مشترک به گروه‌های مسلح وابسته به ایران در عراق حمله کردند. این نخستین حملات هوایی آمریکا در خاورمیانه از زمانی است که دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، هفته گذشته کارزار بمباران علیه ایران را متوقف کرد.

در تصاویری که شبکه «الاحد» عراق پخش کرد، مردان عراقی در حالی که پیکر کشته‌شدگان را در کیسه‌های جنازه از بیمارستانی در موصل، شمال عراق، بیرون می‌آوردند، شعارهای مذهبی شیعی و «مرگ بر آمریکا!» سر می‌دادند.

واشینگتن و ریاض اعلام کردند که به‌طور مشترک به گروه‌های مسلح وابسته به ایران در عراق حمله کرده‌اند. این حمله در پاسخ به حملات پهلپادی به اهداف نفتی عربستان بود که از خاک عراق انجام شده بود.

نیروهای حشد الشعبی عراق -گروه‌های شبه‌نظامی قدرتمند وابسته به ایران که در ساختار رسمی نیروهای امنیتی عراق ادغام شده‌اند- اعلام کردند که در حملات آمریکا و عربستان که چندین پایگاه در سراسر عراق را هدف قرار داد، دست‌کم ۲۰ تن کشته و ۳۲ تن زخمی شده‌اند.

این نخستین اقدام نظامی بزرگ آمریکا در خاورمیانه از روز جمعه گذشته بود؛ زمانی که ترامپ ناگهان پس از ۱۳ روز، کارزار بمباران فشرده ایران را متوقف کرد، چرا که فرماندهان به او توصیه کرده بودند این راهبرد به انتهای منطقی خود رسیده است.

هم‌چنین این نخستین بار در طول جنگ بود که عربستان سعودی به‌طور علنی مشارکت خود در حملات مشترک با ایالات متحده را اعلام کرد. این حملات مشترک با کشاندن عربستان سنی‌مذهب به میدان نبرد علیه نیابتی‌های شیعه ایران در جبهه‌ای تازه، احتمال گسترش درگیری را افزایش می‌دهد.

دولت شیعه‌مذهب عراق -که از معدود کشورهای جهان است که روابط نظامی و دیپلماتیک نزدیک هم‌زمان با تهران و واشینگتن را حفظ کرده- جلسه اضطراری تشکیل داد.

واشینگتن مدت‌هاست از دولت بغداد خواسته تا با شبه‌نظامیان وابسته به ایران برخورد کند، اما تلاش‌های پیشین در این زمینه موجب بی‌ثباتی داخلی شده بود.

پیوندهای عمیق میان ایران و عراق، دو کشور بزرگ با اکثریت شیعه، این هفته به نمایش گذاشته شد، زمانی که صدها هزار زائر مذهبی ایرانی برای یک مناسبت سالانه به زیارت اماکن مقدس در عراق رفتند و از مرز زمینی عبور کردند. برخی از آن‌ها تصاویر آیت‌الله علی خامنه‌ای، رهبر کشته‌شده ایران را حمل می‌کردند که به عنوان یک روحانی عالی‌رتبه در هر دو کشور مورد احترام است.

یکی از چند پایگاه ویران شده حشد الشعبی در عراق در بمباران مشترک آمریکا و عربستان

عربستان هم‌چنین در جبهه‌ای دیگر به درگیری کشیده شده است؛ حوثی‌های هم‌سو با ایران در یمن هفته گذشته اعلام کرد که صادرات نفت عربستان در دریای سرخ را محاصره کرده و به کشتی‌ها و تاسیسات نفتی شلیک نموده است.

ساعتی پیش از آغاز حملات مشترک با عربستان علیه عراق، ارتش آمریکا اعلام کرد که پدافند هوایی‌اش یک حمله غافلگیرانه ایران به نیروهای آمریکایی در منطقه را خنثی کرده است.

ارتش اردن اعلام کرد پدافند هوایی این کشور پنج موشک ایرانی را رهگیری و سرنگون کرده است. سه نفر از چهار نظامی آمریکایی که در این ماه کشته شدند، در اردن کشته شدند، جایی که پایگاه‌های آمریکا به اهداف اصلی ایران تبدیل شده‌اند.

نیروهای سپاه پاسداران جمهوری اسلامی اعلام کردند که چندین موشک بالستیک به تأسیسات نظامی آمریکا در اردن شلیک کرده‌اند و سه نفت‌کش را که در حال عبور از تنگه هرمز از مسیر غیرمجاز بودند، هدف قرار داده‌اند.

سفارت آمریکا در عراق در هشدار امنیتی، بار دیگر به شهروندان آمریکایی توصیه کرد به این کشور سفر نکنند. در این هشدار آمده است گروه‌های شبه‌نظامی تروریستی همسو با جمهوری اسلامی از خاک عراق به اهدافی در داخل این کشور و در منطقه حمله کرده‌اند و این کار امنیت عمومی را با خطر جدی روبه‌رو می‌کند.

بر پایه این هشدار، احتمال وجود موشک، پهپاد و راکت در آسمان عراق هست. آمریکایی‌های مقیم عراق باید آمادگی خود را بالا ببرند، رسانه‌های محلی را دنبال کنند و از دستورهای مقام‌های محلی پیروی کنند. در متن هشدار آمده است اختلال در سفر و بسته‌شدن حریم هوایی می‌تواند در فاصله‌ای کوتاه رخ دهد.

سفارت آمریکا در عراق یادآوری کرد این کشور در سطح چهار هشدار سفر، یعنی «سفر نکنید»، قرار دارد. در متن این هشدار آمده است: «به دلیل تروریسم، آدم‌ربایی، درگیری مسلحانه، ناآرامی مدنی و توان محدود دولت آمریکا در ارائه خدمات اضطراری، به عراق سفر نکنید.»

دستور نخست وزیر عراق برای جلسه اضطراری شورای امنیت ملی

علی فالج الزیدی در نخستین جلسه شورای وزارتی امنیت ملی، پس از حملات پهلادی گروه‌های مورد حمایت جمهوری اسلامی به عربستان سعودی و امارات، تاکید کرد سلاح باید منحصر در اختیار دولت بماند و هشدار داد دولتش «هیچ فرد یا گروهی را که در پی تهدید امنیت عراق یا همسایگان برادر و شرکای منطقه‌ای باشد تحمل نخواهد کرد.»

این شورا، هم‌چنین استفاده از خاک یا حریم هوایی عراق برای تهدید کشورهای همسایه را رد کرد و کمیته‌ای عالی برای بررسی تشکیل داد. پیت هگست، وزیر دفاع آمریکا، روز ۲۴ تیر پس از دیدار با الزیدی در پنتاگون نوشت شبه‌نظامیان همسو با جمهوری اسلامی در بهار امسال بیش از ۶۰۰ حمله به نیروهای آمریکایی انجام داده‌اند و افزود برای عمیق‌تر شدن مشارکت دو کشور، عراق باید حاکمیت خود را اعمال و این گروه‌ها را خلع سلاح کند.

تهران پیشنهاد عمان را رد کرد

درگیری‌ها نخستین بار در جریان این ماه و پس از آن از سر گرفته شد که توافق آمریکا و ایران در ژوئن درباره چارچوبی برای پایان جنگ، بر سر سرنوشت تنگه -مهم‌ترین مسیر کشتیرانی انرژی جهان- فرو پاشید؛ تنگه‌ای که ایران می‌گوید آن را کنترل می‌کند و قصد دارد در آن عوارض دریافت کند.

عمان این هفته طرحی را برای کنترل منطقه‌ای مشترک تنگه با حمایت کشورهای خلیج فارس پیشنهاد کرد که پرداخت هزینه‌های خدماتی داوطلبانه را ممکن می‌ساخت. با این حال، یک مقام ارشد ایرانی روز چهارشنبه به رویترز گفت که ایران پیشنهاد عمان را «غیرمنطقی» دانسته و رد کرده است.

این مقام گفت که ترتیب کنترل ۵۰-۵۰ مشترک با عمان منافع ایران را تأمین نمی‌کند، هرچند تهران عمان را همسایه‌ای ارزشمند می‌داند. ایران خواهان کنترل انحصاری مسیر ورودی و کنترل جزئی مسیر خروجی است.

ایالات متحده مدت‌هاست به کشتی‌ها توصیه می‌کند از مسیری نزدیک به ساحل عمان استفاده کنند و نه از مسیر نزدیک به ایران. نیروی دریایی سپاه پاسداران در بیانیه‌ای اعلام کرد که هم‌چنان کنترل کامل تنگه را در دست دارد و به «مداخله نظامی غیرقانونی آمریکا» پاسخ خواهد داد. از سرگیری درگیری‌ها باعث افزایش ۴۶ درصدی قیمت نفت شد، به‌طوری که قیمت آتی نفت خام برنت در ساعت ۱۰:۳۰ به وقت گرینویچ تقریباً ۸۸ دلار در هر بشکه معامله شد. این قیمت که هفته گذشته برای اولین بار از ماه مه به طور مقطعی از ۱۰۰ دلار فراتر رفته بود، پس از آنکه در آخر هفته مشخص شد ترامپ بمباران را متوقف کرده، به میانه کانال ۸۰ دلار سقوط کرده بود.

حمله اوکراین به کشتی ایرانی در خزر

در حالی که خاورمیانه و اوراسیا از پیش با مجموعه‌ای از بحران‌ها و تنش‌های درهم‌تنیده روبه‌رو هستند، حمله اوکراین به یک کشتی ایرانی در دریای خزر توجه‌ها را به بعد تازه‌ای از این منازعات جلب کرده است؛ منازعاتی که به‌نظر می‌رسد بیش از گذشته از مرزهای جغرافیایی سنتی خود فراتر رفته‌اند.

این حمله در نگاه نخست ممکن است صرفاً در چارچوب جنگ چندساله روسیه و اوکراین تفسیر شود، اما زمان وقوع آن و شرایط ژئوپلیتیکی حاکم بر منطقه، پرسش‌های تازه‌ای را درباره اهداف، پیام‌ها و پیامدهای احتمالی آن مطرح کرده است؛ پرسش‌هایی که هنوز پاسخ روشنی برای آن‌ها وجود ندارد.

در میان گمانه‌زنی‌های گسترده درباره انگیزه‌های این حمله، تهران و کی‌یف کوشیده‌اند از تبدیل آن به بحرانی دیپلماتیک جلوگیری کنند. عباس عراقچی، وزیر خارجه ایران، گفت در تماس با آندری سبییها، همتای اوکراینی خود، اطمینان یافته است که هدف قرار گرفتن کشتی ایرانی «غیرعمدی» بوده و اوکراین قصد تشدید تنش را ندارد.

عراقچی در شبکه ایکس نوشت: «اوکراین خواهان تشدید تنش نیست. ایران نیز به دنبال تشدید تنش نیست، اما به روشنی اعلام کرده که هرگونه حمله به شهروندان یا منافع غیرقابل قبول است.» او همچنین تأکید کرد که خسارت‌های وارد شده باید جبران شود. وزیر خارجه اوکراین نیز با تأیید گفت‌وگوی خود با همتای ایرانی، گفت هدف از این تماس «جلوگیری از تشدید غیرضروری تنش» بوده است. آندری سبییها تأکید کرد که تمامی اقدامات اوکراین صرفاً در راستای دفاع از این کشور در برابر تهاجم روسیه انجام می‌شود و هرگز با هدف حمله به کشتی‌های غیرنظامی یا افراد غیرنظامی طراحی نشده است.

او همچنین با اشاره به گزارش‌های مربوط به کشته شدن یک شهروند ایرانی و آسیب دیدن یک شناور غیرنظامی، گفت ریشه اصلی این حوادث «تجاوز روسیه به اوکراین» است و مسکو مسئولیت کامل پیامدهای ناشی از آن را بر عهده دارد. سبییها در عین حال خواستار پرهیز از هرگونه اقدام تنش‌زا و پایان حمایت از جنگ روسیه علیه اوکراین شد و افزود: «موضع ما تغییری نکرده است؛ اروپا و خاورمیانه شایسته ثبات، امنیت و صلح هستند.»

اوکراین مدعی است کشتی هدف قرار گرفته در انتقال محموله‌های نظامی میان ایران و روسیه نقش داشته است. ایران اما این ادعا را رد می‌کند و می‌گوید هدف حمله، یک کشتی تجاری بوده است. هم‌زمان، مقام‌های جمهوری اسلامی هشدار داده‌اند که این اقدام «بی‌پاسخ نخواهد ماند.» با این حال، پرسش اصلی همچنان پابرجاست: انگیزه احتمالی این حمله چه بوده و چه پیامدهایی می‌تواند برای ایران و معادلات منطقه‌ای به همراه داشته باشد؟

از زمان آغاز جنگ اوکراین، کی‌یف بارها تهران را به تامین پمپاژ و تجهیزات نظامی برای مسکو متهم کرده است. طبق گزارش‌ها، در همین دوره، دریای خزر نیز به یکی از مسیرهای مهم تجارت و ارتباطات لجستیکی میان ایران و روسیه بوده است. اوکراین در ماه‌های اخیر دامنه حملات خود را از اهداف نظامی به بنادر، زیرساخت‌ها و مسیرهای لجستیکی مرتبط با جنگ نیز گسترش داده است. از این منظر، حمله به کشتی ایرانی می‌تواند ادامه تلاش کی‌یف برای مختل کردن شبکه پشتیبانی روسیه تلقی شود. اما چرا حالا و در شرایطی که تنش‌ها با ایران بالا گرفته چنین تصمیمی گرفته شده است؟

وقوع این حمله در شرایطی که اوکراین در سال‌های اخیر به شدت به حمایت نظامی و مالی آمریکا و متحدان غربی‌اش وابسته بوده و روابط کی‌یف با دولت دونالد ترامپ نیز با فراز و فرودهایی همراه بوده است، این پرسش را مطرح کرده که آیا این عملیات صرفاً با تصمیم و توانایی اوکراین انجام شده یا بازیگران دیگری نیز در طراحی یا اجرای آن نقش داشته‌اند.

هیچ مدرک علنی و مستقلاً که از مشارکت آمریکا، اسرائیل یا اعضای ناتو در طراحی یا اجرای این حمله حکایت داشته باشد، منتشر نشده است و روایت‌های مطرح‌شده درباره نقش احتمالی آن‌ها فعلاً در حد فرضیه باقی مانده است.

با این حال، برخی تحلیل‌گران میان مشارکت مستقیم و همسویی منافع تفاوت قائل می‌شوند. از نگاه آن‌ها، حتی بدون هماهنگی عملیاتی، حمله می‌توانسته در راستای منافع چند بازیگر قرار گیرد. گروهی دیگر نیز انجام چنین عملیاتی را بدون حمایت اطلاعاتی یا دست‌کم چراغ سبز سیاسی متحدان اوکراین بعید می‌دانند.

این تحولات ممکن است از افزایش نقش برخی اعضای ناتو در بحران ایران حکایت داشته باشد، اما به خودی خود ارتباطی میان آن‌ها و عملیات اوکراین را اثبات نمی‌کند.

بر اساس دیدگاه دیگری، هم‌زمان با تهدید حوثی‌ها علیه کشتیرانی در باب‌المندب و نگرانی از گسترش بحران در دریای سرخ، ایجاد فشار در حوزه‌ای دیگر می‌توانست دامنه انتخاب‌های تهران را محدودتر کند. در چنین چارچوبی، برخی احتمال می‌دهند اوکراین، در صورت وجود هماهنگی، اعمال بخشی از این فشار را بر عهده گرفته باشد.

تلاش برای تحریک اروپا هم می‌تواند یکی دیگر از احتمالاتی باشد که می‌تواند مطرح باشد.

صرف نظر از اینکه کدام یک از روایت های مطرح شده درباره این حمله به واقعیت نزدیک تر باشد، به نظر می رسد تهران و کی یف فعلا در تلاش اند از تبدیل این حادثه به بحرانی بزرگ تر جلوگیری کنند. گفت و گوی عباس عراقچی و آندری سیبیها و تاکید دو طرف بر ضرورت پرهیز از تشدید تنش، نشان می دهد که دست کم در سطح دیپلماتیک اراده ای برای مهار تبعات این رویداد وجود دارد.

در چنین شرایطی، واکنش مستقیم نظامی برای ایران پرهزینه خواهد بود؛ چون می تواند تهران را بیش از گذشته درگیر جنگ روسیه و اوکراین کند و به افزایش تنش با اروپا و متحدان کی یف بینجامد. از سوی دیگر، واکنش های سیاسی یا دیپلماتیک نیز خالی از هزینه نیستند.

در نهایت، هنوز روشن نیست که حمله به کشتی ایرانی در دریای خزر یک حادثه موردی بوده یا نشانه ای از گسترش دامنه جنگ اوکراین به عرصه های جدید. اما همین رویداد بار دیگر نشان داد که مرز میان جنگ روسیه و اوکراین، تنش های ایران و غرب و رقابت های ژئوپلیتیکی خاورمیانه و اوراسیا تا چه اندازه کمرنگ شده است؛ به گونه ای که حتی یک حادثه در دریای خزر نیز می تواند پیامدهایی فراتر از محل وقوع خود پیدا کند.

در تحولی جداگانه، جمهوری اسلامی ایران اوکراین را به تلافی حمله مرگبار این کشور به یک کشتی در دریای خزر تهدید کرد. علی نیکزاد، نایب رئیس مجلس شورای اسلامی روز یکشنبه گفت: «این حمله نابردانه اوکراین بی پاسخ نخواهد ماند».

به گفته وزارت امور خارجه جمهوری اسلامی، در این حمله یک ملوان کشته و یک ملوان دیگر زخمی شده است. خبرگزاری دولتی ایرنا، گزارش داد که وزارت خارجه ایران کاردار اوکراین در تهران را احضار و به آن چه آن را «اقدام خصمانه و جنایت کارانه» توصیف کرد، اعتراض کرده است. این اتهام هم زمان با اظهارات ولودیمیر زلنسکی، رئیس جمهوری اوکراین، مطرح شد. او گفت کی یف دریافته است که روسیه اطلاعات ماهواره ای اش از خاورمیانه را در اختیار ایران قرار می دهد تا این کشور بتواند حملاتش در منطقه را پیش برد.

همچنین روز یکشنبه، آندری سیبیها، وزیر خارجه اوکراین، در تماس تلفنی با عبداللطیف بن راشد الزیانی، وزیر خارجه بحرین، همبستگی کی یف با بحرین را در برابر حملات جمهوری اسلامی ابراز کرده است.

هم زمان با نگرانی ها درباره گسترش دامنه جنگ از تنگه هرمز به دریای سرخ و دریای خزر، امیر اکرمی نیا، سخنگوی ارتش جمهوری اسلامی ایران، با اشاره به هشدارهای پیشین نیروهای مسلح درباره پیامدهای ادامه اقدامات آمریکا، گفت: «پیش از این اعلام شده بود که اگر آمریکایی ها بر تجاوزات خود اصرار کنند، جغرافیای جنگ گسترش خواهد یافت و اکنون این هشدار در میدان عمل محقق شده است».

اکرمی نیا افزود: «دامنه درگیری ها اکنون تا باب المندب گسترش یافته و گستره عملیات، بخش وسیعی از منطقه را دربر گرفته است؛ از پایگاه های آمریکا در اردن گرفته تا کشورهای حاشیه خلیج فارس».

او در گفت و گو با شبکه خبر سیما، ادعا کرد که «آمریکا تاکنون به اهداف مدنظر خود در جنگ دست نیافته است» و افزود: «یکی از گزینه های محتمل آمریکا، تلاش برای خروج از جنگ است؛ البته اگر اسرائیل چنین اجازه ای بدهد. سناریوی دیگر، انجام یک عملیات هوایی گسترده تحت فشار اسرائیل است که این احتمال نیز از سوی نیروهای مسلح بررسی و برای آن برنامه ریزی شده است. همچنین گزینه عملیات زمینی نیز از جمله سناریوهای قابل تصور است».

این اظهارات هم زمان با آن مطرح می شود که کاخ سفید پس از گزارش نیویورک تایمز مبنی بر این که دونالد ترامپ، رئیس جمهوری ایالات متحده، طرح تشدید عملیات نظامی علیه جمهوری اسلامی را کنار گذاشته است، تاکید کرد که او همچنان همه گزینه ها را روی میز نگه می دارد.

استیون چونگ، مدیر ارتباطات کاخ سفید، به فاکس نیوز دیجیتال گفت: «رئیس جمهوری همیشه در گفتن این که راه حل دیپلماتیک را ترجیح می دهد، ثابت قدم بوده است، اما اگر ایران به فعالیت های تروریستی در تنگه هرمز یا علیه متحدان خود ادامه دهد، همچنان همه گزینه ها را در نظر خواهد گرفت».

او گفت پس از «تحریم های موفقیت آمیزی که اقتصاد ایران را فلج کرده و همچنین ۱۳ روز حمله به اهداف نظامی در پاسخ به تجاوز مکرر آن ها، عاقلانه است که ایران برای دستیابی به یک توافق تلاش کند. در غیر این صورت، آن ها می دانند چه رخ خواهد داد».

حملات حوثی های یمن به عربستان سعودی و ورود مستقیم اوکراین به میدان جنگ، نگرانی ها از گسترش دامنه درگیری ها از محدوده خلیج فارس و تنگه هرمز به دریای خزر و دریای سرخ را افزایش داده است.

نگرانی رسانه های ترکیه از گشوده شدن جبهه ای تازه علیه ایران در دریای خزر

رسانه‌های ترکیه حمله گزارش شده اوکراین به یک کشتی ایرانی در دریای خزر را نشانه‌ای از احتمال گسترش درگیری با ایران و پیامدهای ژئوپلیتیکی گسترده‌تر آن برای ترکیه توصیف کردند.

در گزارش‌ها اشاره شده است که این حمله یک روز پیش از سفر برنامه‌ریزی شده ولودیمیر زلنسکی به آمریکا انجام شد و برخی تحلیل‌گران معتقدند هدف آن «تقویت» موقعیت کی‌یف پیش از گفت‌وگوها با دونالد ترامپ بوده است.

برخی مفسران در ترکیه، واشنگتن را متهم کردند که از اوکراین برای گسترش یک «جنگ نیابتی» علیه ایران استفاده می‌کند، در حالی که گروهی دیگر استدلال کردند که کی‌یف از پیش نیز با آموزش کشورهای حوزه خلیج فارس برای مقابله با پهپادهای ایرانی، به‌طور «غیرمستقیم» در این مناقشه درگیر شده بود.

رسانه‌های ترکیه هشدار داده‌اند که حمله اوکراین به کشتی ایرانی در دریای خزر ممکن است به گشوده شدن جبهه‌ای تازه در جنگ با ایران بینجامد؛ موضوعی که به گفته برخی تحلیل‌گران می‌تواند پیامدهای ژئوپلیتیکی مهمی برای آنکارا نیز به همراه داشته باشد.

برخی مفسران این حمله را به سفر برنامه‌ریزی شده ولودیمیر زلنسکی به آمریکا مرتبط دانستند، در حالی که گروهی دیگر واشنگتن را به گسترش یک «جنگ نیابتی» علیه تهران متهم کردند.

شبکه خبری سی‌ان‌ان ترک، نزدیک به دولت، اعلام کرد دریای خزر به تازه‌ترین منطقه‌ای تبدیل شده که تحت تاثیر این جنگ قرار گرفته است و افزود این تحول «نگرانی‌ها درباره احتمال تبدیل شدن این درگیری به یک جنگ منطقه‌ای را تشدید می‌کند.»

روزنامه ینی‌شفق، از رسانه‌های حامی دولت، نیز نوشت: «هدف قرار گرفتن نفتکش‌ها، بنادر، پایانه‌های غلات و تاسیسات انرژی نشان می‌دهد که مرکز ثقل این درگیری به حوزه دریایی منتقل شده است.»

مجری شبکه مخالف دولت «هالک تی‌وی» گفت: «به نظر می‌رسد [زلنسکی] این اقدام را برای تقویت موقعیت خود پیش از دیدار با ترامپ و جلب حمایت بیشتر او انجام داده است.»

روزنامه چاپ‌گرای «اورنسل» نیز در گزارش صفحه نخست خود بر سفر قریب‌الوقوع زلنسکی به آمریکا تاکید کرد.

هر دو رسانه، همچنین مدعی شدند که اوکراین پیش‌تر نیز از طریق اعزام نیروهای متخصص در مقابله با پهپادها به کشورهای حوزه خلیج فارس برای آموزش، به شکلی «غیرمستقیم» در جنگ با ایران درگیر بوده است.

شبکه «اولوسال کانال» که به مواضع طرفدار روسیه شهرت دارد، لحنی تندتر اتخاذ کرد.

مجری این شبکه گفت: «اوکراین غرق در خون که پیش از این به کشتی‌های ترکیه و دیگر شناورها، به‌ویژه در دریای سیاه، حمله کرده بود، اکنون یک کشتی ایرانی را هدف قرار داده است.»

او افزود: «چه کسی این همه حمایت را در اختیار اوکراین قرار می‌دهد؟ این کشور از کجا اعتماد به نفس انجام چنین حمله‌ای را به دست آورده است؟» اما توضیح بیشتری ارائه نکرد.

برخی رسانه‌ها پس از این حمله مستقیماً آمریکا را هدف انتقاد قرار دادند. مجری شبکه «تی‌جی‌آرتی خبر» گفت: «آیا آمریکا اکنون در جنگ‌های نیابتی، کشورها را علیه یکدیگر به کار می‌گیرد؟ یا این بهایی است که اوکراین در ازای دریافت حمایت برای مقابله با روسیه می‌پردازد؟»

ارای گوچلور، از مرکز مطالعات راهبردی اوراسیا در استانبول، نیز در گفت‌وگو با شبکه «خبر گلوبال» که از سوی سرمایه‌گذاران جمهوری آذربایجان حمایت می‌شود، گفت آمریکا «در تلاش است با استفاده از اوکراین، ایران را به جنگیدن در چند جبهه بکشاند.»

پیامدهای احتمالی برای ترکیه

برخی تحلیل‌گران درباره تاثیر احتمالی این حمله بر ترکیه و منطقه قفقاز هشدار داده‌اند و حتی مدعی شده‌اند که آمریکا و اوکراین در پی کشاندن ترکیه به یک درگیری گسترده‌تر هستند.

فورکان کایا، تحلیل‌گر سیاسی، در گفت‌وگو با شبکه به‌شدت حامی دولت «آ‌خبر» گفت گشوده شدن یک جبهه در دریای خزر می‌تواند «زنجیره‌ای از پیامدهای ژئوپلیتیکی را در قزاقستان، جمهوری آذربایجان و جهان ترک به‌طور کلی فعال کند.»

او همچنین مدعی شد: «تلاش می‌شود خطی از درگیری از طریق جبهه قفقاز میان ترکیه و ایران ایجاد شود.»

مقام‌های ترکیه تاکنون از متهم کردن مستقیم اوکراین یا روسیه درباره حملات دریایی خودداری کرده‌اند. آنکارا از زمان آغاز جنگ روسیه و اوکراین روابط خود را با هر دو طرف حفظ کرده و کوشیده است نقش میانجی را ایفا کند.

واکنش یمن به حمله عربستان و آمریکا به عراق

وزارت خارجه یمن در واکنش به حملات مشترک آمریکا و عربستان سعودی به مکرها و مناطق مختلف عراق، اعلام کرد که تجاوز نظام سعودی به خاک عراق نقض آشکار قوانین بین‌المللی است.

بر اساس گزارش شبکه خبری المیادین، این وزارتخانه همچنین تاکید کرد عراق، مقاومت و مردم آن حق مشروع پاسخ به این جنایت را دارند.

وزارت خارجه یمن در پایان حمایت خود را از عراق مقاومت و مردم آن اعلام و تاکید کرد که در کنار آنها می‌ایستد.

این بیانیه پس از آن صادر شد که بامداد چهارشنبه ۲۹ یولی، چندین مقر و منطقه در خاک عراق هدف حملات هوایی قرار گرفت و هم‌زمان آمریکا و عربستان با انتشار بیانیه‌ای مشترک، مسئولیت اجرای این حملات را بر عهده گرفتند.

در همین حال، فرماندهی عملیات الحشد الشعبی اعلام کرد شماری از مقرهای این سازمان در حملاتی «تروریستی و غافلگیرانه» از سوی نیروهای آمریکایی و سعودی هدف قرار گرفته است.

بر اساس این بیانیه، این حملات به کشته و زخمی شدن بیش از ۵۰ تن از نیروها و وارد آمدن خسارت‌های مادی به اموال و تاسیسات منجر شده است.

الحشد الشعبی، همچنین تاکید کرد که این حملات، تشدید خطرناک در روند تحولات و نقض آشکار حاکمیت عراق و نهادهای رسمی امنیتی این کشور به شمار می‌رود.

در دیدار ترامپ و نتایهو در باره ایران چه گذشت؟

باراک راوید / آکسیوس

به گفته یک مقام ارشد اسرائیلی که در نشست توجیهی با خبرنگاران سخن می‌گفت، بنیامین نتانیاو، نخست‌وزیر اسرائیل، در دیدار خود با دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا، نسبت به احتمال دستیابی به توافق با ایران ابراز تردید کرد و درباره افزایش فشار اقتصادی بر ایران «از طریق ابزارهای سخت و غیرسخت» گفت‌وگو شد.

اهمیت موضوع: دیدار روز سه‌شنبه نخستین ملاقات نتانیاو و ترامپ از زمان آغاز جنگ در ۲۸ فوریه بود. این دیدار در حالی انجام شد که ترامپ همچنان در تلاش برای دستیابی به توافقی با ایران است، اما هم‌زمان بازگشت به عملیات گسترده نظامی را نیز مدنظر دارد.

چند ساعت پس از این دیدار، ایران برای نخستین بار از زمانی که ترامپ روز جمعه حملات آمریکا علیه ایران را متوقف کرد، یک پایگاه آمریکایی در اردن را هدف حمله موشکی قرار داد.

ترامپ امروز چهارشنبه در گفت‌وگو با شبکه فاکس نیوز وعده داد که به این حمله پاسخ جدی خواهد داد. حمله غافلگیرکننده ایران می‌تواند رئیس‌جمهور آمریکا را به سمت تشدید کامل درگیری‌ها سوق دهد.

این مقام اسرائیلی گفت نتانیاو در انتظار تصمیم ترامپ است، اما به‌روشنی به او اعلام کرده که اگر ایران به اسرائیل حمله کند، پاسخ اسرائیل فوری و بسیار قدرتمند خواهد بود.

درون جلسه: ایران محور اصلی گفت‌وگوی ۹۰ دقیقه‌ای دو طرف بود.

این مقام اسرائیلی گفت آن‌ها درباره سه گزینه‌ای که ترامپ برای گام‌های بعدی در نظر دارد، گفت‌وگو کردند:

۱. دستیابی به توافق با ایران: استیو ویتکاف و جرد کوشنر، فرستادگان ترامپ، همچنان در حال مذاکره با ایرانی‌ها هستند، هرچند در حال حاضر فاصله میان دو طرف همچنان زیاد به نظر می‌رسد. این مقام گفت نتانیاهو به ترامپ گفته است که نسبت به امکان دستیابی به توافق با ایران تردید دارد.

۲. ادامه محاصره دریایی ایران همراه با افزایش فشار اقتصادی.

۳. ازسرگیری و تشدید حملات نظامی.

این مقام گفت: «ما درباره همه این گزینه‌ها به‌طور مفصل و بسیار صریح گفت‌وگو کردیم؛ نه با هدف ترجیح دادن یک گزینه بر گزینه دیگر، بلکه برای بررسی این که هر یک از آن‌ها چه نتیجه‌ای می‌تواند به‌همراه داشته باشد. محور گفت‌وگو همین بود.»

جزئیات بیشتر: این مقام اسرائیلی گفت ترامپ نگرانی خود را درباره تاثیر جنگ بر بازارهای انرژی و اقتصاد جهانی ابراز کرد.

به گفته او، نتانیاهو به ترامپ گفت که حکومت ایران عمدتاً در تلاش است از تنها اهرم باقی‌مانده خود، یعنی تنگه هرمز، برای وادار کردن آمریکا به دادن امتیاز استفاده کند.

این مقام افزود که نتانیاهو نگرانی‌های ترامپ را نادیده نگرفت، اما به او گفت راه‌هایی برای ادامه افزایش فشار بر اقتصاد ایران وجود دارد؛ اقتصادی که هم‌اکنون نیز تحت فشار شدید قرار دارد.

او گفت: «ما درباره افزایش فشار اقتصادی از طریق ابزارهای سخت و غیرسخت صحبت کردیم. همچنین درباره امکان ادامه محاصره به‌منظور اعمال فشار بر ایران گفت‌وگو شد.»

این مقام اسرائیلی گفت در میان رهبران ایران بحثی در جریان است؛ از یک سو کسانی که به‌شدت نگران فروپاشی اقتصادی هستند و از سوی دیگر عناصر تندروتری که معتقدند تا زمانی که کنترل سلاح‌ها را در اختیار دارند و می‌توانند از پایگاه حامیان حکومت پشتیبانی کنند، مشکلی نخواهند داشت.

او افزود: «آن‌ها با مشکلات تامین سوخت، صف‌های طولانی در پمپ‌بنزین‌ها و کمبود گازوئیل مواجه‌اند. به دلیل نارضایتی شدید مردم، اعتراضات کوچکی نیز شکل گرفته است. حکومت به‌شدت نگران این وضعیت است و بیم دارد که مردم به خاطر شرایط اقتصادی دست به قیام بزنند.»

پشت پرده: این مقام اسرائیلی گفت مجتبی خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی ایران، «در مورد همه چیز رویکردی بسیار منفی دارد»، اما مشخص نیست که آیا دستورهایی که به او نسبت داده می‌شود واقعا از سوی خود او صادر شده باشد.

او مدعی شد: «او زنده است، اما هیچ‌کس نمی‌تواند شهادت دهد که واقعا او را دیده است. او به اطرافیانش گفته بدون تأییدش هیچ کاری انجام ندهند و حتی یک بار، بنا بر ادعاها، وقتی این دستور رعایت نشده بود خشمگین شده است.»

نگاهی گسترده‌تر: این مقام اسرائیلی گفت نتانیاهو نقشه‌ای از سوریه را به ترامپ نشان داد که به گفته او نشان می‌داد مناطقی که ترکیه در سوریه کنترل می‌کند «۵۰ برابر بزرگ‌تر» از مناطقی است که اسرائیل در اختیار دارد.

این مقام مدعی شد ترکیه ۵ درصد خاک سوریه را در کنترل دارد، در حالی که اسرائیل تنها ۰.۱ درصد از خاک این کشور را در اختیار دارد.

یک مقام آمریکایی گفت برخلاف حضور اسرائیل در جنوب سوریه که از سوی بسیاری به‌عنوان اشغال تلقی می‌شود، حضور نظامی ترکیه در شمال سوریه در حال حاضر با رضایت و دعوت دولت سوریه صورت می‌گیرد.

این مقام اسرائیلی گفت نتانیاهو به ترامپ اعلام کرده است که اسرائیل تا زمانی که تهدیدی از سوی «گروه‌های جهادی» وجود داشته باشد، حضور خود را در «منطقه حائل» جنوب سوریه حفظ خواهد کرد.

او افزود: «نتانیاهو می‌خواست این موضوع را به ترامپ نشان دهد، زیرا او گاهی بر اساس اطلاعات نادرستی که برخی افراد در اختیارش می‌گذارند، دیدگاه‌هایی شکل می‌دهد. اگر در همان ابتدا راهی برای تغییر نظرش پیدا نکنید، آن دیدگاه تثبیت می‌شود. بنابراین ما می‌خواستیم واقعیت‌ها را، در صورت امکان به‌صورت بصری، ارائه کنیم.»

این مقام همچنین گفت نتانیاهو درباره توافق هسته‌ای احتمالی میان آمریکا و عربستان سعودی نیز با ترامپ گفت‌وگو کرده است. ترامپ به نتانیاهو گفته که این توافق را در چارچوب عادی‌سازی روابط عربستان با اسرائیل می‌بیند.

این مقام اسرائیلی گفت: «اگر شاهد پیشرفت واقعی باشیم، درباره موضوع هسته‌ای نیز حرفی برای گفتن خواهیم داشت.»

تصویر کلان: این مقام اسرائیلی گفت نتانیاهو به ترامپ، معاون رییس‌جمهور جی‌دی ونس و استیو ویتکاف گفته است که در کاهش تدریجی کمک‌های نظامی آمریکا به اسرائیل تا رسیدن به صفر طی ۱۰ سال آینده جدی است. او تأکید کرده که می‌خواهد مذاکرات درباره یک یادداشت تفاهم در این زمینه آغاز شود.

به گفته این مقام، ترامپ و اعضای تیمش گفته‌اند که از سوی برخی جمهوری‌خواهان بازخوردهایی دریافت کرده‌اند که نگران‌اند به دلیل حمایت از حذف تدریجی این کمک‌ها، به ضدیت با اسرائیل متهم شوند.

نتانیاهو به آن‌ها گفته است که شخصا در عرصه عمومی رهبری این روند را بر عهده خواهد گرفت، زیرا هدفش دستیابی اسرائیل به استقلال دفاعی است.

این مقام گفت: «ما درباره یک فرآیند ۱۰ ساله صحبت می‌کنیم. نسبت به پیشنهادهای مختلف باز هستیم و شاید این روند حتی سریع‌تر هم انجام شود.»

او حتی گفت نتانیاهو به بخش دفاعی اسرائیل دستور داده است روی توسعه یک جنگنده مدرن طی یک دهه آینده کار کند تا نیروی هوایی این کشور حتی در صورت توقف عرضه جنگنده‌های اف-۳۵ و دیگر هواپیماهای پیشرفته آمریکایی نیز قدرتمند باقی بماند.

این مقام افزود نتانیاهو نمی‌خواهد اسرائیل به «حسن نیت کنگره آمریکا» وابسته باشد، زیرا معتقد است فضای سیاسی در هر دو حزب آمریکا نسبت به کمک‌های نظامی به اسرائیل در حال منفی شدن است.

نتانیاهو بر این باور است که وضعیت اقتصادی اسرائیل امکان حذف تدریجی کمک‌های نظامی آمریکا را فراهم می‌کند. این مقام اسرائیلی گفت نتانیاهو پیشنهاد داده است که یادداشت تفاهم جدید شامل ۱۶ میلیارد دلار کمک نظامی مستقیم آمریکا، علاوه بر ۵ تا ۱۰ میلیارد دلار حمایت از توسعه سامانه‌های دفاع موشکی اسرائیل باشد.

علاوه بر این، نتانیاهو پیشنهاد ایجاد یک صندوق مشترک ۱۶ میلیارد دلاری برای تحقیق و توسعه سامانه‌های تسلیحاتی جدید را نیز مطرح کرده است.

دیدار نخست وزیر اسرائیل با وزیر جنگ آمریکا در واشنگتن

بنیامین نتانیاهو، نخست وزیر اسرائیل، امروز چهارشنبه هفتم مرداد در جریان سفر خود به واشنگتن با پیت هگست، وزیر جنگ آمریکا، دیدار و گفت‌وگو کرد.

تصاویر منتشر شده از سوی دفتر نخست‌وزیری اسرائیل در شبکه اجتماعی ایکس، آقایان نتانیاهو و هگست را در حال دست دادن در محل اقامت رسمی میهمانان دولت آمریکا «بلر هاوس» نشان می‌دهد.

در این دیدار شماری از مقام‌ها و دستیاران نظامی و غیرنظامی دو طرف نیز حضور داشتند.

دفتر نخست‌وزیری اسرائیل جزئیاتی درباره محورهای این گفت‌وگو منتشر نکرده است.

نتانیاهو روز سه‌شنبه نیز با دونالد ترامپ، رییس‌جمهوری آمریکا، و جی‌دی ونس، معاون رییس‌جمهوری آمریکا، دیدار و گفت‌وگو کرده بود.

مقام‌های اسرائیلی پس از دیدار نخست وزیر این کشور و معاون رئیس‌جمهوری آمریکا، این نشست را «خوب» ارزیابی کردند.

تولید سلاح‌های جدید

در اقدامی که نشان‌دهنده بازنگری گسترده در توانمندی‌های نظامی آمریکا در پی جنگ با ایران است، وزارت جنگ آمریکا (پنتاگون) از یک طرح فوری برای توسعه نسل جدیدی از تسلیحات دوربرد کم‌هزینه خبر داد که امکان تولید انبوه داشته باشد و کمبود مهمات هدایت‌شونده گران‌قیمت را جبران کند.

بنابه اعلام «پنتاگون»، این فراخوان پس از آن مطرح شد که جنگ اخیر با ایران، چالش‌های ناشی از اتکای بیش از حد به موشک‌های دوربرد پرهزینه مانند موشک‌های «تاماهاک» را آشکار کرد و وزارت جنگ را به سمت یافتن گزینه‌هایی ارزان‌تر و قابل تولید در مقیاس گسترده سوق داد.

وزارت جنگ آمریکا برنامه‌ای با عنوان «تسلیمات زمینی کم‌هزینه برای تولید انبوه» (جی‌بی‌ای‌ام) راه‌اندازی کرده و سقف قیمت هر سلاح را حداکثر ۲۵۰ هزار دلار تعیین کرده است. همچنین مقرر شده نمونه‌های اولیه ظرف ۶۰ تا ۹۰ روز آماده آزمایش شوند و این سامانه‌ها طی ۱۲ تا ۱۸ ماه وارد مرحله تولید کامل شوند.

پنتاگون اعلام کرد هدف از این برنامه تامین مهمات دوربرد «مقرون‌به‌صرفه و قابل توسعه» است. به‌گونه‌ای که فرماندهان نظامی تسلیحات گران‌قیمت را فقط علیه اهداف راهبردی به کار گیرند و همزمان، در جریان درگیری‌های طولانی توان حفظ عملیات نظامی را داشته باشند.

رقابت آزاد برای شرکت‌ها

برای شتاب بخشیدن به روند توسعه، «واحد نوآوری دفاعی» پنتاگون (دی‌آی‌وی) رقابتی آزاد برای شرکت‌های آمریکایی راه‌اندازی کرده تا ایده‌های خود را در قالب پیشنهادهای فنی یا مقالات پژوهشی تا پیش از پنجم اوت ارائه کنند.

شرکت‌هایی که بهترین پیشنهادهای را ارائه دهند، به مرحله دوم راه خواهند یافت که شامل آزمایش عملی پرواز در یک مرکز دولتی در اوایل نوامبر و ارائه یک گزارش فنی ۳۰ دقیقه‌ای خواهد بود. برندگان این رقابت نیز جایزه‌ای ۲۵۰ هزار دلاری دریافت خواهند کرد.

همچنین تیم‌های موفق‌تر ممکن است تا سقف پنج میلیون دلار بودجه دریافت کنند تا نخستین محموله‌های این سامانه‌ها را برای نیروهای مسلح تأمین کنند. علاوه بر این، امکان امضای قراردادهای تولید بعدی و بهره‌مندی از برنامه‌های تأمین مالی دیگر نیز برای آنها فراهم خواهد شد. پنتاگون اعلام کرد دولت آمریکا تا سقف ۲۵۰ میلیون دلار برای اجرای این برنامه و تأمین مالی مراحل بعدی آن اختصاص داده است.

مشخصات رزمی پیشرفته

پنتاگون مشخص نکرد این سلاح جدید موشک خواهد بود یا پهپاد، اما تأکید کرده است این پروژه بر توسعه سامانه‌های خودکار کم‌هزینه‌ای متمرکز است که قابلیت تولید انبوه را داشته باشند.

از جمله الزامات این سامانه‌ها، برد دست‌کم ۶۰۰ مایل دریایی (حدود ۱۱۱۰ کیلومتر) و توان حمل محموله حداقل ۳۵ پوند (۱۶ کیلوگرم) است. توان حمل محموله تا ۱۰۰ پوند (۴۵ کیلوگرم) نیز مورد استقبال قرار گرفته است. این سلاح‌ها باید قابلیت شناسایی خودکار اهداف و هدایت مستقل در مرحله نهایی را داشته باشند.

همچنین، این سامانه‌ها باید در محیط‌های دارای اختلالات جنگ الکترونیک یا در شرایط قطع سیگنال‌های «جی‌پی‌اس» قادر به فعالیت باشند. نیاز نداشتن به سکوها یا پرتاب اختصاصی یا تجهیزات انحصاری نیز از دیگر شروط اعلام‌شده است و استفاده از روش‌های پرتاب کم‌ردپا و قابل کنترل از راه دور در اولویت قرار دارد.

وزارت جنگ آمریکا، همچنین اعلام کرده شرکت‌های متقاضی باید توان تولید کنونی یا برنامه‌ای معتبر برای ساخت بیش از ۱۰۰ سامانه در ماه را داشته باشند.

رویکرد جدید آمریکا

برنامه «جی‌بی‌ای‌ام» بخشی از رویکرد گسترده‌تر آمریکا برای توسعه تسلیحات تهاجمی کم‌هزینه‌ای است که بتوان در حجم بالا تولید کرد. این برنامه در کنار طرح‌های دیگری مانند «اف‌ای‌ام-بار» برای شلیک موشک‌های کروز از هواپیماهای ترابری و برنامه «موشک‌های کانتینری کم‌هزینه» برای توسعه تسلیحات فراصوت ارزان‌تر دنبال می‌شود.

ناظران معتقدند این برنامه‌ها نشان‌دهنده تغییر در تفکر نظامی آمریکا است. به‌گونه‌ای که اولویت دیگر فقط در اختیار داشتن تسلیحات بسیار پیشرفته نیست، بلکه توانایی تولید مهمات ارزان‌قیمت در مقیاس انبوه نیز به عاملی تعیین‌کننده تبدیل شده که می‌تواند تداوم عملیات نظامی را در هر جنگ طولانی‌مدتی تضمین کند.

چرا به پیرانشهر حمله شد؟

شهرستان پیرانشهر یکی از شهرستان‌های مهم و مرزی در جنوب غربی استان آذربایجان غربی است که در فاصله تقریبی ۱۴۶ کیلومتری جنوب مرکز استان (شهر ارومیه) قرار دارد. این شهرستان از سمت شمال با شهرستان اشنویه، از سمت شرق با شهرستان‌های مهاباد و نقده، از سمت جنوب با شهرستان سردشت و از سمت غرب به‌طور مستقیم و از طریق خطوط کوهستانی با اقلیم کردستان عراق هم‌مرز است.

از منظر ویژگی‌های محیطی و نظامی، نوار مرزی پیرانشهر دارای توپوگرافی کوهستانی، دیواره‌های صخره‌ای مرتفع و معابر بسیار صعب‌العبور است. این ساختار جغرافیایی ویژه، از یک سو مانند یک سد دفاعی طبیعی عمل می‌کند، اما از سوی دیگر پایش و مراقبت‌های کامل مرزی را با چالش‌ها و پیچیدگی‌های متعدد روبرو می‌سازد.

وجود ارتفاعات راهبردی در امتداد خط مرزی باعث شده تا این منطقه همواره دارای موقعیتی مناسب برای نظارت، دیده‌بانی و استقرار نقاط پدافندی باشد. شرایط آب‌وهوایی سخت در فصول سرد سال و زمستان‌های پربرف، اهمیت کنترل دقیق این عوارض طبیعی را بیشتر می‌کند، چرا که پوشش کوهستانی عمیق می‌تواند امکان تحرک‌های پنهانی را در دو طرف مرز فراهم سازد.

علاوه بر جنبه‌های عارضه‌شناسی و نظامی، پیرانشهر یکی از قطب‌های برجسته اقتصادی و ترانزیتی در غرب کشور است. وجود مرز رسمی «تمرچین» در این شهرستان، آن را به یکی از مهم‌ترین مبادی صادرات، واردات و رفت و آمدهای مسافری میان ایران و اقلیم کردستان عراق تبدیل کرده است. این گذرگاه مرزی نقش شریانی بی‌بدیلی در مبادلات تجاری، تامین کالاهای اساسی و حفظ رونق اقتصادی مناطق غربی ایفا می‌کند.

در کنار گذرگاه رسمی تمرچین، وجود بازارچه‌های مرزی و معابر محلی در طول نوار مرزی، موجب شده که پیرانشهر همواره نقطه‌ای پرتحرک، پویا و با فعالیت‌های پیوسته اقتصادی باشد. هرگونه اختلال در امنیت این منطقه، نه تنها بر معیشت مردم بومی که وابسته به تبادلات مرزی هستند تاثیر منفی می‌گذارد، بلکه روند ترانزیت کالا در سطح ملی را نیز با کندی مواجه می‌سازد.

چرا نوار مرزی پیرانشهر هدف قرار می‌گیرد؟

بررسی دلایل و زمینه‌هایی که چرا نوار مرزی پیرانشهر می‌تواند هدف تحرکات نظامی یا حملات هوایی قرار گیرد، نیازمند کالبدشکافی ابعاد چندگانه ژئوپلیتیک این منطقه است:

اهمیت لجستیکی و مواصلاتی: «به‌عنوان شاهراه ارتباطی میان ایران و شمال عراق، این منطقه نقش مستقیمی در زنجیره تامین و خطوط انتقال داده و کالا دارد. از این رو هرگونه ایجاد ناامنی یا هدف‌گیری در این نقطه، بلافاصله خطوط مواصلاتی را تحت تاثیر قرار داده و معادلات ترانزیتی را دچار اختلال می‌کند.

برهم زدن ثبات اقتصادی و مرزی: پررنگ بودن نقش اقتصادی مرز تمرچین باعث می‌شود که هرگونه اقدام نظامی در نزدیکی این نوار مرزی، فراتر از ابعاد امنیتی، مستقیماً شریان‌های مبادلات تجاری را هدف قرار داده و بر تعادلات اقتصادی مرزی تاثیر منفی بگذارد.

پوشش کوهستانی و استقرار نقاط حساس: حساسیت بالایی که بر بستر ویژگی‌های کوهستانی و استقرار پایگاه‌های مراقبتی شکل گرفته، پیرانشهر را به منطقه‌ای با ضریب بالای رصد نظامی تبدیل کرده است. مجاورت مستقیم با مناطق پیچیده کوهستانی در آن سوی مرز، سبب شده تا این جغرافیای خاص همواره در کانون توجه، پایش و تحرکات نیروهای منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای باشد.

به‌طور خلاصه، پیرانشهر نقطه‌ای است که جغرافیا، اقتصاد و امنیت در آن به هم پیوند خورده‌اند؛ از این رو هرگونه تغییر در سطح کشمکش‌های منطقه‌ای، بازتابی سریع و مستقیم در نوار مرزی آن پیدا می‌کند.

روزانه بیش از ۳ اعدام در ایران

کانون حقوق بشر ایران چهارشنبه ۷ مرداد در گزارش ماهانه اعدام‌ها در ایران اعلام کرد جمهوری اسلامی در تیر ۱۴۰۵ طی ۱۶ روز دست‌کم ۵۸ زندانی را در زندان‌های مختلف سراسر کشور اعدام کرده است، که به‌طور متوسط نشان‌دهنده اعدام ۳ تا ۴ زندانی در روز است. براساس این گزارش، در میان اعدام‌شدگان سه زن، ۵۸ مرد، پنج زندانی سیاسی، و یک کودک مجرم دیده می‌شوند. دو نفر نیز به اتهام ارتباط با داعش اعدام شده‌اند.

بر مبنای گزارش کانون حقوق بشر ایران، زندان قزلحصار کرج با ۹ اعدام، زندان مرکزی تبریز با ۸ اعدام، و زندان عادل‌آباد شیراز با ۷ متهم اعدام‌شده در صدر زندان‌های ایران از منظر تعداد اعدام‌شدگان در تیر ۱۴۰۵ قرار دارند.

گزارش‌ها حاکی است که در این مدت ۷ زندانی با اتهامات سیاسی از حق حیات محروم شدند، که در میان آنها، مهدی خانکی به ارتباط با سازمان مجاهدین خلق متهم بود؛ عرفان اسفندیاری، گل محمد محمدی، عارف خوشکار، و محمد امینی دهقانی از بازداشت‌شدگان اعتراضات سراسری سال ۱۴۰۴ بودند؛ و دو زندانی به نام‌های محی‌الدین عبداللهی و حسین پالانی جاف نیز به اتهام ارتباط با داعش اعدام شدند.

کانون حقوق بشر ایران در گزارش خود همچنین تصریح کرد: «اگرچه آمار ثبت شده تیرماه نسبت به ۱۴۷ اعدام خردادماه کاهش نشان می دهد، اما این کاهش به معنای توقف یا تغییر سیاست اجرای احکام اعدام نیست؛ بلکه همزمانی این ماه با مراسم دفن علی خامنه ای موجب شد مقام های حاکمیت برای کاهش حساسیت های داخلی و بین المللی، شمار اعدام ها را در این مقطع کاهش دهند. با این حال، ثبت ۵۸ اعدام تنها در ۱۶ روز و میانگین حدود سه تا چهار اعدام در روز نشان می دهد که روند اجرای احکام اعدام همچنان با شدت ادامه داشته است.»

به گزارش این نهاد حقوق بشری، جمهوری اسلامی در چهار ماه نخست سال ۱۴۰۵ دست کم ۳۰۱ نفر را اعدام کرده است، که در این میان شمار اعدام شدگان در فروردین ۲۱ نفر، در اردیبهشت ۷۵ نفر، در خرداد ۱۴۷ نفر، و در تیر ۵۸ نفر بوده است.

مای ساتو، گزارشگر ویژه سازمان ملل متحد در امور حقوق بشر ایران، روز سه شنبه ۶ مرداد در واکنش به اعدام علنی دو تن دیگر از متهمان پرونده موسوم به «میدان علیخانی» در اصفهان، از جمهوری اسلامی خواست اجرای تمام احکام اعدام را متوقف کند.

نمایش موشک بالستیک ذوالفقار در میدان آزادی تهران، ۲ مرداد ۱۴۰۵

نتیجه گیری

کاهش عملیات نظامی آمریکا ۴ روزه اخیر و فعال شدن دوباره کانال های دیپلماتیک، این تصور را ایجاد کرده که هنوز راهی برای مهار بحران وجود دارد. اما همزمان، درگیری ها در حال شعله ور شدن است.

واشنگتن پست گزارش داده که ترامپ در جریان یک نشست ۳۸ دقیقه ای در کاخ سفید، دست کم شش بار از در جریان بودن گفت وگوهای آمریکا با ایران سخن گفته است. این تغییر آشکار در ادبیات رییس جمهور آمریکا نشان می دهد پس از چند روز تهدید به حملات گسترده تر، کاخ سفید اکنون می کوشد دیپلماسی را نیز موازی با فشار نظامی پیش ببرد. اما هنوز جوهر این خبرها خشک نشده مجدداً درگیری ها آغاز شد.

هر چند باز هم به نظر می رسد نه ایالات متحده و نه جمهوری اسلامی ایران به دنبال یک جنگ تمام عیار نیستند، اما هر دو می کوشند با استفاده از قدرت نظامی، بازدارندگی ایجاد کنند، احتمالاً قدرت چانه زنی خود را در مذاکرات افزایش دهند و جایگاه بالاتری در دیپلماسی به دست آورند.

در چنین فضایی، مذاکره و دیپلماسی به جای آن که بحران ایران و آمریکا را حل کند، خود به بخشی از بن بست تبدیل شد. در این میان، گمانه زنی های زیادی وجود دارد که دو طرف با طرح حداکثر خواسته ها و امتیازات، به دنبال خرید زمان هستند و آگاهانه مسیر مذاکرات را به بن بست کشانده اند. بر اساس این فرضیه، بن بست کنونی واقعی نیست، بلکه بخشی از یک استراتژی است.

در جنگی که هیچ یک از طرفین نمی خواهد شکست را بپذیرد، روایت پیروزی می تواند به اندازه توان نظامی اهمیت پیدا کند. اگر آمریکا نتواند اهداف اعلام شده خود را محقق کند، به روایت فشار موفق و مهار ایران تکیه خواهد کرد. اگر جمهوری اسلامی نیز نتواند فشار اقتصادی و نظامی را کاملاً دفع کند، بر روایت مقاومت و باقی ماندن در میدان تاکید خواهد کرد.

این تعادل می تواند برای مدتی ادامه یابد. حملات محدود، مذاکرات غیرمستقیم، تهدیدهای لفظی، مانورهای نظامی، فشار اقتصادی و جنگ روایت ها ممکن است همزمان پیش بروند. اما خطر اصلی همین جاست: هر حرکت کوچک، هر خطای محاسباتی و هر عبور ناخواسته از خطوط قرمز می تواند این تعادل را برهم بزند و به رویارویی بزرگتری منجر شود. در چنین وضعیتی، محتمل ترین وضعیت در حال حاضر، ادامه نوعی جنگ کنترل شده و فرسایشی است.

در نتیجه، به نظر می‌رسد خاورمیانه به الگوی گذشته، یعنی دوره‌های طولانی جنگ‌های نیابتی با بحران‌های مقطعی، باز نخواهد گشت. آن‌چه امروز بیش‌تر دیده می‌شود، چرخه‌ای از رویارویی‌های مستقیم، وقفه‌های دیپلماتیک، و بازگشت دوباره تنش‌ها است؛ چرخه‌ای که بیش از آن‌که به حل اختلافات بیانجامد، آن‌ها را مدیریت می‌کند.

بنابراین، مهم‌ترین پیامد درگیری نظامی با جمهوری اسلامی ایران، شاید نه صرفاً تغییر موازنه نظامی، بلکه دگرگونی در محاسبات راهبردی بازیگران منطقه‌ای و جهانی باشد. اگر این روند ادامه پیدا کند، تصمیم‌گیران کلان ناچار خواهند شد خودشان را با محیطی سازگار کنند که در آن جنگ و دیپلماسی دیگر جایگزین یکدیگر نیستند، بلکه به‌طور هم‌زمان بخشی از واقعیت جدید خاورمیانه را تشکیل می‌دهند. پایان جنگ، پایان اعدام و سرکوب در ایران و نهایتاً سرنگونی جمهوری اسلامی بدون دخالت خارجی آروزی قلبی اکثریت مردم ایران و منطقه است!

چهارشنبه هفتم مرداد ۱۴۰۵ - بیستم و نهم یولی ۲۰۲۶